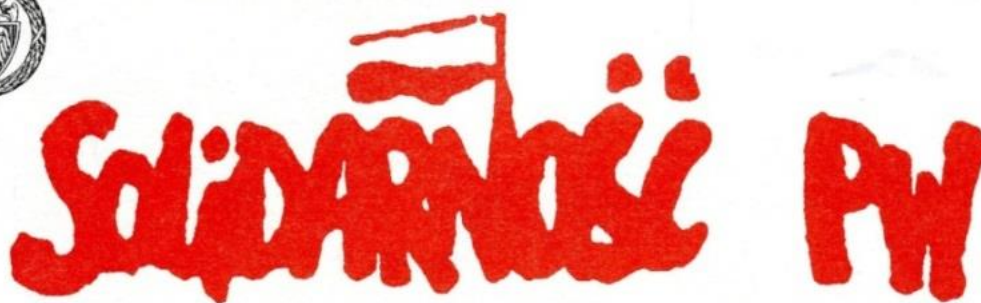

PISMO OZ NSZZ „SOLIDARNOŚĆ” W POLITECHNICE WARSZAWSKIEJ

Nr 14/2015/105-e

WYDANIE SPECJALNE

25. czerwca 1945 roku podpisano

Kartę Narodów Zjednoczonych

Organizacja jest kontynuatorką powstałej 28. czerwca 1919 r. Ligi Narodów.

Liga Narodów powstała z inicjatywy prezydenta Stanów Zjednoczonych Woodrowa Wilsona. Statut Ligi został przyjęty przez konferencję pokojową w Wersalu 28. czerwca 1919 r. Stał się on pierwszą częścią Traktatu Wersalskiego i wszedł w życie po ratyfikacji 10. stycznia 1920 roku.

Celem Ligi Narodów było utrzymanie pokoju i współpracy na świecie, a impulsem do jej utworzenia był rozlew krwi podczas I Wojny Światowej. Siedzibą organizacji była Genewa. W związku z powstaniem Organizacji Narodów Zjednoczonych w 1945 r., Liga Narodów została formalnie rozwiązana w 1946 roku, choć praktycznie nie funkcjonowała już podczas II Wojny Światowej.

Zgromadzenie po raz pierwszy zebrało się w listopadzie 1920 r., regularne obrady toczyły się do 1941 r. Formalnie rozwiązane zostało w 1946 r., razem z przekazaniem niezakończonych operacji Organizacji Narodów Zjednoczonych.

Każdy członek Ligi Narodów posiadał 1 głos, państwa członkowskie mogły być reprezentowane przez maksymalnie 3. delegatów. Posiedzenia odbywać się miały raz do roku, choć mogły być zwoływane częściej. Kompetencje organu w Pakcie Ligi Narodów nie zostały ściśle sprecyzowane, Zgromadzenie rozpatrywać miało wszystkie sprawy z zakresu działań organizacji lub dotyczące światowego pokoju. Głosowało nad przyjęciem nowych członków, nad kandydaturą osoby na stanowisko Sekretarza Generalnego, zgłaszaną przez Radę, nad budżetem i wysokością składek.

Kompetencje Zgromadzenia były bardzo rozległe. Powierzono mu rozpatrywanie wszystkich spraw wchodzących w zakres działania Ligi lub dotyczących pokoju świata. Do najważniejszych należały: przyjęcia nowych członków, wybór stałych i niestałych członków Rady, akceptacja nominacji sekretarza generalnego, rozważanie sporów przedłożonych przez Radę, zapraszanie członków Ligi do ponownego zbadania obowiązujących ich traktatów, głosowanie nad poprawkami do Paktu i statutu Stałego Trybunału Sprawiedliwości Międzynarodowej, zgłaszanie do STSM wniosków o *avis consultatifes* czyli opinie doradcze. W czasie I Zgromadzenia uprawnienia zostały poszerzone o sprawy budżetowe oraz wybór w porozumieniu z Radą, sędziów STSM. Wszelkie decyzje i zlecone czynności były zwykle pod adresem Rady. Zgromadzenie nie miało władzy wykonawczej. Figurowało jako gremium opiniodawcze, konsultacyjne.

Na pierwsze Zgromadzenie przybyło 42. delegatów członków Ligi. Otwarcia dokonał pierwszy delegat Szwajcarii Giuseppe Motta, a przewodniczącym wybrano Paula Hymansa. W składzie Biura Zgromadzenia byli również przedstawiciele 6. Komisji Ogólnych.

Pierwsza miała w swym programie prac, sprawy konstytucyjne, czyli regulamin wewnętrzny, poprawki do Paktu, stosunki między Radą a Zgromadzeniem oraz ich wzajemne kompetencje, sposób powoływania niestałych członków Rady;

Druga zajmowała się sprawami technicznymi: relacjami z Radą i Zgromadzeniem, powołanie stałej organizacji komunikacji i tranzytu oraz higieny, sprawami tyfusu, opium, kontrolą wykonania porozumień odnośnie traktowania kobiet i dzieci, paszportami dla członków Sekretariatu.

Trzecia Komisja analizowała projekty utworzenia Stałego Trybunału Sprawiedliwości Międzynarodowej.

Czwarta zajmowała się sprawami organizacji oraz Sekretariatu i finansami Ligi skupiając się na ocenie raportu sekretarza generalnego o organizacji Sekretariatu, analizie budżetów wykonanych oraz preliminarza na 1921 r.

Piąta Komisja zajmowała się rozpatrywaniem wniosków o przystąpienie do Ligi; natomiast szósta zajmowała się sprawami uzbrojenia, ewentualnego stosowania „broni ekonomicznej” i mandatami.

Każda z Komisji wyznaczała sprawozdawcę przedkładającego na forum Zgromadzenia rezolucje zarówno przyjęte jednomyślnie, jak i te, które nie uzyskały akceptacji wszystkich członków. Jako trwałe decyzje I Zgromadzenia uznano wypracowany w Pierwszej Komisji regulamin jego prac i zasady funkcjonowania. Ustalono, że Zgromadzenia będą się zbierały w pierwszy poniedziałek września. Sesje nadzwyczajne mogły być zwoływane w ciągu miesiąca na życzenie każdego państwa, które zostało zaakceptowane przez większość członków Ligi. Na 4 miesiące przed zwołaniem Zgromadzenia, przewodniczący Rady za pośrednictwem sekretarza generalnego przekazywał członkom niezbędne informacje, w tym: porządek obrad, raport o pracy Rady, Sekretariatu oraz środkach zastosowanych dla wykonania decyzji Zgromadzenia, wszystkie sprawy przekazywane do porządku obrad przez poprzednie Zgromadzenie, wszystkie sprawy proponowane przez Radę lub członków Ligi, budżet. W sprawach proceduralnych obowiązywała zasada większości głosów delegatów obecnych na posiedzeniu. Większość kwalifikowana obowiązywała w przypadku głosowań nad przyjęciem nowych członków.

Rada Ligi miała zbierać się raz do roku na 2. sesje stałe. Składała się z członków stałych i niestałych. Ci pierwsi byli to przedstawiciele głównych Mocarstw Sprzymierzonych i Stowarzyszonych, a drugimi byli czterej inni członkowie Ligi. Skład Rady liczył 9. członków. Do najważniejszych zadań Rady należały: aprobaty nominacji wysokich urzędników Ligi; opracowanie planów redukcji zbrojeń narodowych; kontrola nad prywatną produkcją uzbrojenia; przyjmowanie wniosków i opinii specjalnej Komisji kompetentnej we wszystkich zagadnieniach dotyczących spraw wojskowych; lotniczych i morskich.

Ponadto wskazanie środków działania na wypadek naruszenia całości terytorialnej i niezależności politycznej członków Ligi; działanie medacyjne i rozjemcze na rzecz członków; propozycje środków zapewniających skuteczność wykonania wyroku arbitrażowego lub sądowego; wykluczenie z Ligi państwa uciekającego się do wojny wbrew zobowiązaniom zawartym w Pakcie; rozpatrywanie spraw konfliktowych między państwami, z których tylko jedno lub żadne nie było członkiem Ligi; kontrola funkcjonowania systemu mandatowego; wydawanie decyzji włączających środki finansowe dla funkcjonowania biur i komisji poddanych władzy Ligi, w wydatki pokrywane ze składek członkowskich. Rada otrzymała uprawnienie do sprawdzenia wykonania rozbrojenia Niemiec, Austrii, Węgier i Bułgarii. Ten organ Ligi był traktowany jako naczelny.

Pierwsi członkowie Rady z różnych względów podzieleni, potem się łączyli podczas narastającej fali krytyki w związku ze składem Rady. Każde z Wielkiej Piątki z czasów Konferencji Paryskiej posiadało stałe miejsce w Radzie, a razem wzięte majoryzowały 4 miejsca niestałe będące reprezentacją pozostałych 35. pierwotnych członków Ligi. Było to pogwałcenie zasady równości.

Ponadto było kilka koncepcji powoływania niestałych członków Rady (losowanie, zasada automatycznej rotacji), aż w rezultacie obrano zasadę tajności jako najbardziej obiektywnego miernika stosunku ogółu członków Ligi do danego państwa. Nastąpiło wiele niedomówień i zwad, których podstawą był okres mandatu danego państwa, likwidacja stałych miejsc w Radzie jak i powiększenie liczby członków miejsc niestałych. I Zgromadzenie 11. grudnia 1920 r. podjęło decyzję, że mandaty Belgii, Brazylii, Hiszpanii i Grecji ustanowione przez Pakt, upływały przed końcem 1920 r., kadencję nowych członków niestałych Rady wyłonionych przez obradujące Zgromadzenie na drodze tajnych wyborów ustalono na 1 rok, przewidziano powołanie specjalnej komisji w celu przestudiowania zgłoszonych w Pierwszej Komisji Zgromadzenia wniosków i przedłożenie wyników tych dociekań w czasie następnego Zgromadzenia. Jednak uchwalone 29. września 1922 r. zasady głosiły wybór niestałych członków Rady poprzez tajne głosowanie ustalając 3-letnią kadencję oraz niewybieralność ustępujących członków.

Jednym z krajów walczących o miejsce w Radzie była Polska. Zdawano sobie sprawę, że obecność Polski w Radzie mogła nawet zablokować wejście Niemiec do Rady, a przynajmniej obwarować je pewnymi, trudnymi dla wchodzącego zastrzeżeniami. Tym między innymi należy tłumaczyć daleko posuniętą wstrzeźliwość Francji wobec kandydatury polskiej. Późniejsze niepowodzenie Polski miało źródło w instrumentalnym jej traktowaniu (wynikające z jej położenia geograficznego oraz stosunków z sąsiadami, z genewskiej perspektywy nabiera specjalnej wyrazistości) i to nie tylko przez Paryż, ale ogół państw przede wszystkim europejskich. Dopiero w maju podpisano akt stanowiący o wejściu Polski do Rady, gdyż „godna jest powagi Ligi Narodów”.

Decyzje Rady jeśli nawet uzyskały jednomyślną akceptację jej członków i tak były w praktyce interpretowane przez poszczególne państwa upatrujące w tym własny interes.

Pałac Narodów, siedziba organizacji od 1938 roku

Sekretariat przygotowywał projekt budżetu oraz materiały do sesji Zgromadzenia i Rady, zajmował się też korespondencją napływającą na adres Ligi. Miał również obowiązek gromadzenia i udzielania informacji dotyczących kwestii międzynarodowych. Działaniami Sekretariatu kierował Sekretarz Generalny, wybierany przez Zgromadzenie, a mianowany przez Radę. W skład Sekretariatu wchodził też Sekretarze i personel.

Sekretarzami Generalnymi byli: James Eric Drummond (Wielka Brytania – 1920-1933), Joseph Avenol (Francja – 1933-1940) i Seán Lester (Irlandia – 1940-1946).

Karta Atlantycka

Prezydent Roosevelt i premier Churchill

Karta Atlantycka to ośmiopunktowa deklaracja podpisana 14. sierpnia 1941 r. przez Winstona Churchilla i Franklina Delano Roosevelta na pokładzie okrętu HMS Prince of Wales, kotwiczącego na Oceanie Atlantyckim (stąd nazwa). Określała cele polityki Wielkiej Brytanii i USA w okresie II Wojny Światowej i po jej zakończeniu oraz zasady powojennych stosunków międzynarodowych.

Za jej najważniejsze cele uznano prawo wszystkich narodów do posiadania własnych rządów i własnego niepodległego państwa, do rozwoju gospodarczego i życia w pokoju po pokonaniu tyranii faszystowskiej. Zdecydowanie eksponowała zasadę pokojowego rozstrzygania sporów międzynarodowych, zgodnie z zasadami sprawiedliwości i prawa międzynarodowego, wyrażała nadzieję na ustanowienie po ostatecznym zniszczeniu tyranii nazistowskiej *trwałego pokoju*, wspominała o potrzebie zaprowadzenia w przyszłości stałego systemu bezpieczeństwa na szerszą skalę oraz o potrzebie zmniejszenia zbrojeń.

24. września 1941 r., na konferencji międzynarodowej w Londynie, ***Karta Atlantycka*** została podpisana przez członków koalicji antyhitlerowskiej, ZSRR, Australię, emigracyjne rządy Polski, Francji, Belgii, Czechosłowacji, Luksemburga, Nederlandów, Norwegii, Grecji, Indie Brytyjskie, Jugosławię, Kanadę, Związek Południowej Afryki.

Do Karty odwoływała się Deklaracja Narodów Zjednoczonych. Niektóre zapisy Karty nigdy nie zostały przez sprzymierzonych zrealizowane. Sygnatariuszem, który dążył do ekspansji zarówno terytorialnej jak i polityczno-gospodarczej był Związek Radziecki. Zmiany terytorialne, które zaszły bez zgody państwa, którego dotyczyły to cesje terytorialne Finlandii, Polski, Rumunii, Czechosłowacji i Japonii na rzecz Związku Radzieckiego, a także Niemiec na rzecz Polski i ZSRR. Punkt czwarty został pogwałcony w przypadku nieprzywrócenia niepodległości Estonii, Łotwy, Litwy, a także wszystkich państw, które stały się radzieckimi satelitami. Nie nastąpiło po wojnie deklarowane rozbrownienie, bądź ograniczenie zbrojeń. Doszło też do licznych interwencji zbrojnych zarówno USA jak i Związku Radzieckiego.

W karcie Atlantyckiej prezydent Stanów Zjednoczonych i premier Wielkiej Brytanii ustanowili „*pewne wspólne zasady w polityce państwowej*” swych krajów, „*na których opierają nadzieje na lepszą przyszłość dla całego świata*”.

Zasad było osiem:

1. sygnatariusze nie dążą do zysków terytorialnych lub jakichkolwiek innych;
2. sygnatariusze nie życzą sobie zmian terytorialnych, które nie zgadzałyby się z wolno wypowiedzianymi życzeniami narodów, których te zmiany dotyczą;
3. sygnatariusze uznają prawo wszystkich narodów do wyboru formy własnego rządu; pragną przywrócenia niepodległości i niezależnych rządów w tych wszystkich państwach, które zostały pozbawione swej niepodległości;
4. sygnatariusze będą się starali o to, aby wszystkie państwa, wielkie i małe, zwycięskie czy zwyciężone, miały dostęp na równych zasadach do światowego handlu i surowców, niezbędnych dla ich rozwoju ekonomicznego;

5. sygnatariusze dążą do ustalenia jak najdalej idącej współpracy pomiędzy wszystkimi narodami na polu gospodarczym, by zapewnić wszystkim polepszenie warunków pracy, rozwój ekonomiczny oraz dobre warunki społeczne;
6. sygnatariusze chcieliby, po ostatecznym pokonaniu tyranii hitlerowskiej, widzieć taki pokój, który by zapewnił wszystkim narodom warunki bezpiecznego życia wewnątrz swoich granic i dawał pewność, że wszyscy mieszkańcy wszystkich krajów będą mogli prowadzić życie wolne od lęku i nędzy;
7. na zasadzie takiego pokoju, morza i oceany będą otwarte dla wszystkich;
8. sygnatariusze wierzą, że wszystkie narody świata, zarówno ze względów praktycznych, jak i zasad moralnych, będą się musiały zgodzić na wyrzeczenie się metody przemocy.

Deklaracja Narodów Zjednoczonych (Deklaracja waszyngtońska)

– deklaracja podpisana 1. stycznia 1942 roku przez przedstawicieli 26. państw w Waszyngtonie; była następnym po **Karcie Atlantyckiej** dokumentem poprzedzającym utworzenie ONZ; zobowiązywała się do walki z państwami faszystowskimi i niezawierania z nimi odrębnego pokoju. Głosiła też, że państwa te użyją wszystkich sił oraz potencjału gospodarczego i politycznego w walce z hitleryzmem. Deklaracja była pierwszym oficjalnym dokumentem, w którym pojawiło się zaproponowane przez Franklina D. Roosevelta określenie **Narody Zjednoczone**. Deklaracja Narodów Zjednoczonych, została podpisana przez przedstawicieli 26. państw (w tym Polski).

Były to pierwsze dokumenty zapowiadające utworzenie ONZ. Kolejna decyzja zapadła na konferencji w Teheranie w roku 1943. Jej głównym pomysłodawcą był prezydent USA Franklin Delano Roosevelt, a jej nazwę zaproponował premier Wielkiej Brytanii Winston Churchill (wcześniej określenie „*narody zjednoczone*” w trakcie wojny stosowano nieraz na określenie sojuszu aliantów przeciw państwom osi). Od sierpnia do października 1944 r. przedstawiciele Francji, Chin, Wielkiej Brytanii, USA oraz ZSRR, przedyskutowali zakres, cele i sposoby działania nowej organizacji.

25. kwietnia 1945 roku zwołano pierwszą konferencję ONZ w San Francisco, w której uczestniczyło 50 państw z całego świata – pierwszych członków organizacji. Za członka ONZ od założenia uznawana jest też Polska, której przedstawiciele (Rząd RP na uchodźstwie uznawany przez państwa-założycieli z wyjątkiem ZSRR) z powodów politycznych nie zostali zaproszeni na konferencję w San Francisco. Zachodni politycy obawiali się reakcji Stalina.

Podczas konferencji, 25. czerwca 1945 r. podpisano Kartę Narodów Zjednoczonych, akt prawny regulujący działalność ONZ.

Organizację Narodów Zjednoczonych powołano do życia 24. października 1945 r., kiedy postanowienia konferencji ratyfikowało pięciu przyszłych stałych członków Rady Bezpieczeństwa (Chiny, Francja, ZSRR, Wielka Brytania i USA), oraz większość pozostałych państw członkowskich.

Powołanie ONZ położyło kres działalności Ligi Narodów, która rozwiązała się formalnie 18. kwietnia 1946 r. przekazując pełnienie swej misji nowej organizacji.

Organizacja Narodów Zjednoczonych

– **ONZ** – uniwersalna (z wyjątkiem narodów niereprezentowanych) organizacja międzynarodowa, z siedzibą w Nowym Jorku, powstała 24. października 1945 r. w wyniku wejścia w życie, podpisanej 26. czerwca 1945 r. w San Francisco, Karty Narodów Zjednoczonych. Rocznica wejścia w życie Karty Narodów Zjednoczonych – 24. października 1945 roku – jest obchodzona jako Dzień Narodów Zjednoczonych od 1948 roku.

W grudniu 1945 r., Kongres Stanów Zjednoczonych wystosował propozycję, aby siedziba ONZ mieściła się w Nowym Jorku, co zostało zaakceptowane. Budynek siedziby głównej otwarto 9. stycznia 1951 roku na terenach подарowanych ONZ przez Johna Rockefellera Jr., gdzie mieści się do dziś. Część instytucji funkcjonuje jednak w innych miastach świata, m.in. w Genewie, Hadze, Nairobi i Wiedniu.

ONZ stawia sobie za cel zapewnienie pokoju i bezpieczeństwa międzynarodowego, rozwój współpracy:

Utrzymanie międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa za pomocą zbiorowych i pokojowych wysiłków. Rozwijanie przyjaznych stosunków między narodami na zasadach samostanowienia i równouprawnienia. Rozwiązywanie konkretnych problemów międzynarodowych (gospodarczych, społecznych, kulturalnych, humanitarnych, czy dotyczących praw człowieka) na zasadzie współpracy międzynarodowej oraz uznania równości ras, płci, języków i wyznań.

Stanowienie ośrodka uzgadniania działań narodów w imię wspólnych celów.

Główna kwatera ONZ, Nowy Jork

Sala obrad, Genewa

Członkiem ONZ, według artykułu 4. Karty NZ może być „każde państwo miłujące pokój, które przyjęło zobowiązania zawarte w Karcie” i – zdaniem ONZ – „jest w stanie je wypełniać”.

Przyjęcie następuje na podstawie uchwały Zgromadzenia Ogólnego podjętej na zalecenie Rady Bezpieczeństwa.

Członkowie pierwotni

Za członków pierwotnych uznanych jest 51 państw. Są to: państwa, które wzięły udział w konferencji założycielskiej ONZ w San Francisco, podpisały i ratyfikowały Kartę ONZ; państwa, które podpisały Deklarację Narodów Zjednoczonych z 1942 r., podpisały i ratyfikowały Kartę ONZ. To kryterium wprowadzono specjalnie dla Polski, która nie mogła uczestniczyć w konferencji w San Francisco z powodu braku rządu uznanego przez wszystkie mocarstwa – Wielka Brytania, Stany Zjednoczone i przeważająca większość krajów świata – uczestników konferencji, uznawały za rząd Rzeczypospolitej Polskiej Rząd RP na uchodźstwie z siedzibą w Londynie, z kolei ZSRR uznawał podporządkowany sobie Rząd Tymczasowy w Warszawie.

Obecnie członkami ONZ są 193 państwa.

Do ONZ nie należą: Watykan (Stolica Apostolska), Palestyna (uznawana przez 127 państw), Zakon Maltański (uznawany jako podmiot prawa międzynarodowego przez 104 państwa), Międzynarodowy Komitet Czerwonego Krzyża – ma status obserwatora w ONZ, oraz – jako organizacja neutralna – prowadzi też mediacje z rządami (mimo że formalnie nie utrzymuje z nimi relacji dyplomatycznych) na temat wymiany jeńców, a także zawarł porozumienia z niektórymi organizacjami i instytucjami międzynarodowymi działającymi na polu humanitarnym.

Watykan pozostaje jedynym w pełni suwerennym i powszechnie uznanym na arenie międzynarodowej państwem, które nie należy do Narodów Zjednoczonych.

Zasady członkostwa to: suwerenna równość wszystkich członków, wykonywanie w dobrej wierze zobowiązań zgodnie z Kartą Narodów Zjednoczonych, rozwiązywanie sporów środkami pokojowymi, powstrzymanie się od groźby użycia siły lub użycia jej w sposób niezgodny z celami ONZ, okazywanie wszelkiej pomocy ONZ w każdej akcji podjętej zgodnie z Kartą Narodów Zjednoczonych, jako środka zapobiegawczego lub przymusu, nieingerowanie ONZ w sprawy, które należą do kompetencji wewnętrznych państwa, wpływanie na państwa, które nie są członkami ONZ, aby postępowały zgodnie z jej zasadami w stopniu koniecznym do utrzymania bezpieczeństwa i pokoju.

Struktura ONZ

- Zgromadzenie Ogólne – składa się z przedstawicieli wszystkich krajów członkowskich,
- Rada Bezpieczeństwa,
- Rada Gospodarcza i Społeczna – zajmuje się sprawami gospodarczymi, społecznymi i kulturalnymi, prawami człowieka, przygotowuje projekty konwencji, ustala wytyczne dla organów pomocniczych,
- Rada Powiernicza,
- Międzynarodowy Trybunał Sprawiedliwości,
- Sekretariat – organ wykonawczy pod przewodnictwem sekretarza generalnego

Istnieje również wiele organów doradczych, np. Wojskowy Komitet Sztabowy. Jest to system organizacji międzynarodowych funkcjonalnie powiązanych z ONZ na mocy art. 57. Karty NZ: *„różnego rodzaju organizacje wyspecjalizowane, utworzone na podstawie porozumień zawartych między rządami i posiadające z mocy swych statutów rozległe kompetencje międzynarodowe w dziedzinach gospodarczej, społecznej, kulturalnej, wychowawczej, zdrowia publicznego i innych dziedzinach pokrewnych, będą związane z Organizacją Narodów Zjednoczonych”*.

Ponadto z ONZ są związane inne organizacje o charakterze powszechnym: Międzynarodowa Agencja Energii Atomowej (IAEA) i Światowa Organizacja Handlu (WTO). Efekty działania Organizacji Narodów Zjednoczonych są różnorodne. Organizacja nie spełniła oczekiwań jej założycieli, ale nie poniosła też całkowitej porażki – wielokrotnie udowodniła swą przydatność w rozwiązywaniu konfliktów na arenie międzynarodowej. ONZ jest wolnym stowarzyszeniem państw opartym na zasadzie suwerenności członków. Innymi słowy, ONZ może zrobić tylko tyle, na ile pozwolą jej państwa członkowskie.

ONZ-etowi przewodniczy Sekretarz Generalny

Sekretarz Generalny ONZ – kieruje pracami Sekretariatu ONZ. Wybierany jest na kadencję pięcioletnią przez Zgromadzenie Ogólne na wniosek Rady Bezpieczeństwa (aktualnie jest nim Ban Ki-moon). Do kompetencji sekretarza generalnego należy zarządzanie majątkiem ONZ i prawo uczestniczenia w posiedzeniach wszystkich organów organizacji. Do obowiązków Sekretarza należą: administracja i zarządzanie sekretariatem; reprezentowanie ONZ wobec wszystkich państw i organizacji; utrzymywanie stałych kontaktów ze wszystkimi państwami członkowskimi; prezentacja działania ONZ, światowej opinii publicznej; koordynacja działania systemu ONZ; kreowanie nowych koncepcji i strategii; pośrednictwo w sporach międzynarodowych; nadzór nad przestrzeganiem praw człowieka. Sekretariat składa się z wielu biur i departamentów zajmujących się bieżącą działalnością ONZ.

Funkcję Sekretarzy pełnili:

Pierwszy obowiązeki sekretarza generalnego ONZ pełnił **Sir Hubert Jebb** (ur. 25. kwietnia 1900 r. w Firbeck Hall, w Anglii, zm. 24. października 1996 r. w Halesworth, w Anglii) – polityk brytyjski, pełniący obowiązki sekretarza generalnego ONZ od 24. października 1945 r. do 2. lutego 1946 roku.

Trygve Halvdan Lie (ur. 16. lipca 1896 w Oslo, zm. 30. grudnia 1968 w Geilo) – norweski polityk, sekretarz generalny ONZ w latach 1946-1952. Po inwazji Niemiec na Norwegię, w obawie przed prześladowaniami hitlerowskimi, wyjechał do Wielkiej Brytanii.

Został ministrem spraw zagranicznych w emigracyjnym rządzie norweskim. Rok po zakończeniu wojny został sekretarzem generalnym ONZ. W 1950 r. w czasie wojny koreańskiej wysłał wojska ONZ do Korei, co spotkało się z ostrym sprzeciwem ZSRR. Rząd radziecki przestał uważać go za przywódcę ONZ. W 1952 r. pod wpływem USA musiał zrezygnować z tej funkcji, ze względu na sprzeciw USA, które oskarżały go o zatrudnianie w ONZ komunistów i obywateli krajów, działających na szkodę Stanów Zjednoczonych. Następnie zajmował eksponowane stanowiska w rządzie norweskim, w latach 1953-1964 był ministrem przemysłu, a następnie handlu i żeglugi.

ONZ W FILATELISTYCE

W 1951 r. Organizacja Narodów Zjednoczonych doszła do porozumienia z władzami pocztowymi Stanów Zjednoczonych w sprawie wydawania znaczków z nominałem dolara amerykańskiego w celu użytku wyłącznie z siedziby Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku. W ten sposób ONZ, jako jedyna organizacja (nie kraj i nie terytorium), ma prawo wydawać znaczki pocztowe uznane i katalogowane przez UPU. Dokonuje tego za pośrednictwem specjalizowanej agencji – United Nations Postal Administration.

Podobne umowy zostały osiągnięte z władzami szwajcarskimi w 1968 r. i władzami austriackimi w 1979 r. Dziś UNPA jest jedynym organem, który wydaje pocztowe znaczki w trzech różnych walutach: dolarach amerykańskich, frankach szwajcarskich i euro. Znaczki mogą być stosowane do wysyłki pocztowej tylko z biur ONZ w Nowym Jorku, Genewie i Wiedniu.

Pierwsze znaczki ONZ nominowane w dolarach amerykańskich wydano w nominałach dolarów na Dzień Organizacji Narodów Zjednoczonych, 24. października 1951. Znaczki odniosły natychmiastowy sukces i sprzedawały się w ciągu kilku dni.

Dag Hjalmar Agne Carl Hammarskjöld (ur. 29. lipca 1905 r., zm. 18. września 1961 r.) – szwedzki polityk, dyplomata, ekonomista i prawnik, od 10. kwietnia 1953 r. do 18. września 1961 r. W czerwcu 1956 roku był gościem Międzynarodowych Targów Poznańskich, w czasie trwania których doszło do strajków robotniczych i krwawych starć ulicznych. Jako sekretarz ONZ zaprotestował przeciwko użyciu siły przez władze państwowe, które jednak nie wzięły pod uwagę jego protestu.

Przyczynił się m.in. do rozwiązania kryzysu sueskiego w 1956 r. oraz kryzysów w Libanie i Jordanii w 1958 r. Związek Sowiecki wielokrotnie próbował usunąć go ze stanowiska Sekretarza Generalnego.

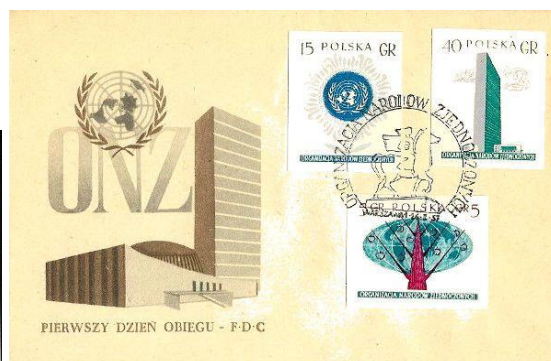
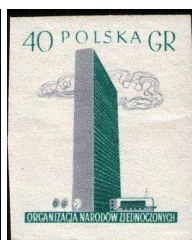
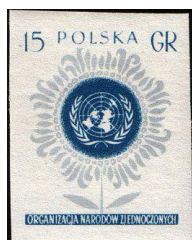
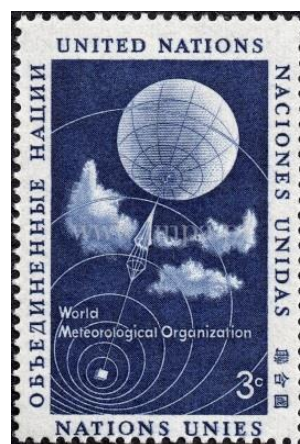
Powitanie na lotnisku Elizabethville: Dag Hammarskjöld z Moïse Tshombe rok przed śmiercią 15.08.1960 r.

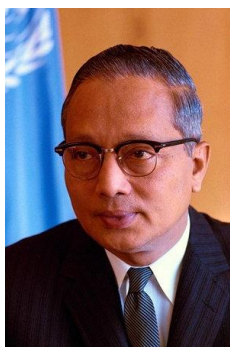
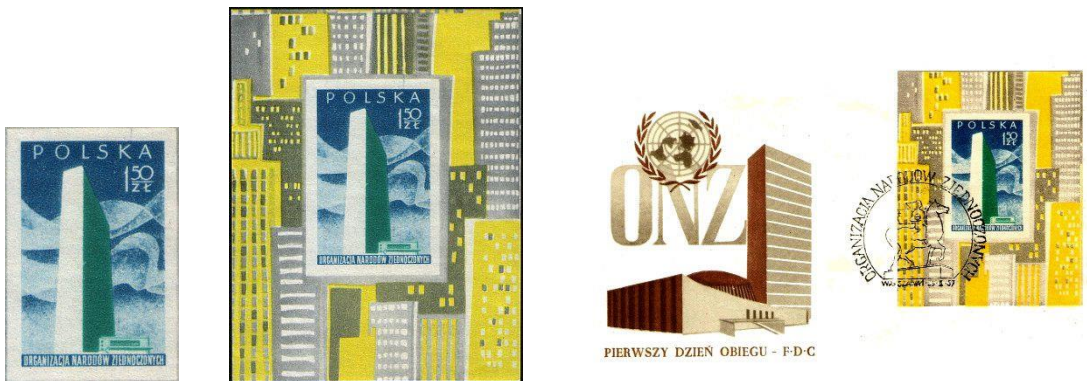
Hammarskjöld był w nocy z 17. na 18. września 1961 r. w drodze do północnej Rodezji z misją pokojową związaną z konfliktem w Kongo belgijskim. Miał się spotkać z premierem kongijskiej Katangi, Moïse Tschombé. Sekretarz generalny leciał do Rodezji z 15. pracownikami ONZ. Samolot eksplodował tuż przed lądowaniem nad północną Rodezją (na terytorium dzisiejszej Zambii). 15. pasażerów zginęło na miejscu, jeden ocalał, ale kilka dni potem zmarł. Oficjalną przyczyną katastrofy miał być błąd pilota.

Istnieje jednak wiele teorii, że samolot został strącony. W latach 90. do spowodowania katastrofy przyznał się południowoafrykański tzw. Instytut Morski, stanowiący ukrytą agendę tajnych służb RPA – samolot z Hammarskjöldem został ostrzelany i strącony przez samolot myśliwski. Obecnie została powołana specjalna międzynarodowa komisja przy ONZ mająca ostatecznie wyjaśnić przyczynę śmierci Daga Hammarskjölda. Po śmierci znaleziono w jego nowojorskim mieszkaniu rękopis *Vägmärken* (Drogowskazy). Wydano go w 1963 r. (wydanie polskie w 1967 r.).

Hammarskjöld zginął w wieku 56 lat. Jest on jedynym sekretarzem generalnym ONZ, który zmarł w czasie urzędowania i jak dotąd jedyny, który otrzymał pośmiertnie Pokojową Nagrodę Nobla.

Sithu U Thant (ur. 22. stycznia 1909 r. w Pantanaw, Birma, zm. 25. listopada 1974 r. w Nowym Jorku) – polityk birmański, trzeci sekretarz generalny ONZ, od 30. listopada 1961 r. do 31. grudnia 1971 r. W latach 1949-1957 był ministrem informacji. Od roku 1947 w pracował w birmańskiej służbie dyplomatycznej oraz zajmował szereg stanowisk rządowych. W latach 1957-1961 był przewodniczącym delegacji birmańskiej przy ONZ. Został następcą tragicznie zmarłego Daga Hammarskjölda od 3. listopada 1961 r., potem został jednogłośnie wybrany na stanowisko sekretarza generalnego 30. listopada 1962 roku.

Ponownie został wybrany na stanowisko sekretarza generalnego ONZ 2. grudnia 1966 r., które zajmował do 31. grudnia 1971 r. Potem przeszedł na emeryturę. Zmarł w roku 1974 w Nowym Jorku.

Brał udział w negocjacjach w czasie kryzysu kubańskiego 1962 r. Przyczynił się też do wysłania na Cypr Sił Pokojowych ONZ, doprowadził do przerwania walk w czasie wojny izraelsko-arabskiej 1967 r. Ogłosił w 1969 r., przygotowany na polecenie Zgromadzenia Ogólnego ONZ, raport *Człowiek i jego środowisko*, w którym przedstawiono skalę zagrożeń związanych z niszczeniem środowiska naturalnego. Był inicjatorem przyjęcia w 1971 r. w szeregi ONZ Chińskiej Republiki Ludowej. W proteście przeciwko udziałowi USA w konflikcie wietnamskim odmówił kandydowania na kolejną kadencję.

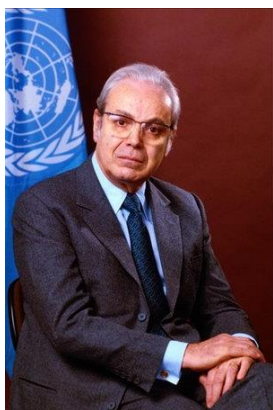
Kurt Josef Waldheim (ur. 21. grudnia 1918 r. w St. Andrä-Wördern, zm. 14. czerwca 2007 r. w Wiedniu) – austriacki polityk i dyplomata, sekretarz generalny ONZ od 1. stycznia 1972 r. do 31. grudnia 1981 r. i prezydent federalny Austrii w latach 1986-1992.

Po maturze zaciągnął się do służby wojskowej w armii austriackiej, gdzie ukończył Akademię Konsularną i rozpoczął studia prawnicze, które przerwała II Wojna Światowa. Podczas wojny służył w Wehrmachcie. Po zakończeniu wojny wstąpił do służby dyplomatycznej.

Był przedstawicielem Austrii we Francji, Kanadzie i Organizacji Narodów Zjednoczonych (ONZ). W 1968 r. powołany przez kanclerza Josefa Klua na stanowisko ministra spraw zagranicznych Austrii, a od roku 1970 pełnił funkcję ambasadora Austrii przy ONZ. W 1972 r. powołany został na stanowisko sekretarza generalnego ONZ, pełnił tę funkcję do roku 1981. W latach 1982-1984 wykładał na Uniwersytecie Georgetown w Waszyngtonie. 8. lipca 1986 roku został wybrany na Prezydenta Republiki Austrii. Obowiązki prezydenckie pełnił do 8. lipca 1992 r.

W 1979 r. (ogłoszonym przez ONZ Międzynarodowym Rokiem Dziecka), po wystąpieniu Kanclerza Kapituły Cezarego Lezeńskiego przed Zgromadzeniem Ogólnym, Sekretarz Generalny ONZ Kurt Waldheim nadał polskiemu Orderowi Uśmiechu rangę międzynarodową. Od tej pory Kapituła Orderu Uśmiechu przyjęła nazwę – Międzynarodowa Kapituła Orderu Uśmiechu, a odznaczenie stało się jedynym międzynarodowym odznaczeniem nadawanym dorosłym na wniosek dzieci. Za działalność na rzecz dzieci, szczególnie wkład w umiędzynarodowienie Orderu Uśmiechu, na wniosek dzieci z Austrii i Polski, 21. sierpnia 1979 r. w Wiedniu Kurt Waldheim został 205. Kawalerem Orderu Uśmiechu.

Jeszcze przed wyborami w 1986 r. zostały upublicznione zafałszowania zawarte w niedawno wydanej oficjalnej autobiografii. W szczególności dotyczyło to ukrywania przynależności do nazistowskiej organizacji SA oraz faktu służby wojskowej w latach 1943 i 1944. Wyrażano przypuszczenia, że Waldheim mógł brać udział w zbrodniach wojennych Wehrmachtu na Bałkanach (12. Armii stacjonującej w Albanii, Bośni i Grecji), ponieważ w tym czasie Waldheim pełnił służbę adiutanta (lub tłumacza) skazanego później za zbrodnie wojenne generała Löhra w Salonikach. Nigdy jednak nie został uznany za winnego żadnych zbrodni wojennych. To ujawnienie jego przeszłości przyczyniło się do częściowej alienacji Austrii na arenie międzynarodowej w okresie jego prezydentury, było powodem uznania jego osoby za *persona non grata* w wielu krajach świata (m. in. w USA). W konsekwencji w czasie swojej prezydentury jedynym państwem w Europie, które oficjalnie odwiedził, jako szef państwa, był Watykan.

Javier Pérez de Cuéllar Guerra (ur. 19. stycznia 1920 r. w Limie) – polityk peruwiański, dyplomata, Sekretarz Generalny ONZ od 1. stycznia 1982 r. do 31. grudnia 1991 r., premier Peru. W 1940 r. rozpoczął pracę w Ministerstwie Spraw Zagranicznych, a w 1944 r. wstąpił do korpusu dyplomatycznego Peru, pełniąc funkcję sekretarza ambasady w placówkach we Francji, Wielkiej Brytanii, Boliwii i Brazylii. Od 1961 r. był ambasadorem w Szwajcarii, ZSRR, Polsce i Wenezueli. W latach 1971-1975 był przedstawicielem Peru w ONZ, a w latach 1975-1977 zastępcą sekretarza generalnego.

27. lutego 1979 r. został mianowany podsekretarzem ONZ do spraw specjalnych i był osobistym przedstawicielem Sekretarza Generalnego do spraw Afganistanu. 1. stycznia 1982 r. objął po raz pierwszy funkcję Sekretarza Generalnego. Dzięki swym talentom negocjacyjnym doprowadził do zawieszenia broni w wojnie iracko-irańskiej w 1988 r., a także do uzyskania niepodległości przez Namibię w 1990 r. Tuż przed I wojną w Zatoce Perskiej, negocjował z Saddamem Husajnem wycofanie oddziałów irackich z Kuwejtu. Po dwóch kadencjach na stanowisku Sekretarza Generalnego założył w 1995 r. związek na rzecz Peru, z ramienia którego kandydował w wyborach prezydenckich. W 1995 r. przegrał wybory prezydenckie z Alberto Fujimorim. Po ucieczce Fujimoriego i w okresie powstałych wówczas zamieszek, od listopada 2000 r. do lipca 2001 r. pełnił funkcję premiera kraju, potem był ambasadorem we Francji, kończąc misję we wrześniu 2004 r. W 1984 r. Uniwersytet Jagielloński przyznał mu tytuł doktora honoris causa.

Butrus Butrus Ghali, (ur. 14. listopada 1922 r. w Kairze) – polityk egipski, sekretarz generalny ONZ od 1. stycznia 1992 r. do 31. grudnia 1996 r.

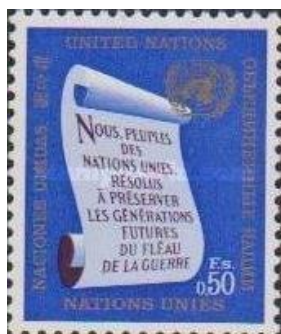
W 1946 r. ukończył uniwersytet w Kairze, w 1949 r. uzyskał doktorat z prawa międzynarodowego na uniwersytecie w Paryżu i został mianowany profesorem prawa międzynarodowego i stosunków międzynarodowych na uniwersytecie w Kairze, gdzie pracował do 1977 r. W 1975 r. został prezesem Centrum Studiów Politycznych i Strategicznych uniwersytetu kairskiego, a w 1980 – prezesem Afrykańskiego Stowarzyszenia Studiów Politycznych.

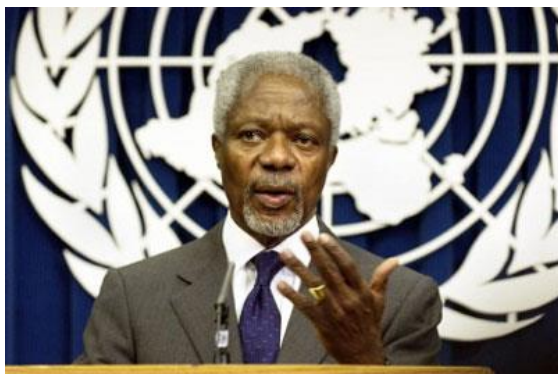
W latach 1954-1955 był stypendystą Fundacji Fulbrighta na Columbia University, pracował też w haskiej Akademii Prawa Międzynarodowego i na wydziale prawa uniwersytetu w Paryżu.

W latach 1977-1991 był egipskim ministrem spraw zagranicznych, odgrywając istotną rolę w rozmowach pokojowych między prezydentem Egiptu Anwarem Sadatem i premierem Izraela Menachemem Beginem.

Kadencja Butrusa Ghalego na stanowisku sekretarza generalnego ONZ budziła kontrowersje. Był krytykowany za niepowodzenie w działaniach ONZ na rzecz powstrzymania wojny domowej i ludobójstwa w Rwandzie, w 1994 r., gdzie zginęło ok. 800. tys. ludzi, aczkolwiek pierwotną przyczyną był brak dostatecznego wsparcia ze strony USA. Administracja Clintona, po doświadczeniach z Somalii, oświadczyła, że nie będzie brać udziału w akcjach pokojowych. ONZ nie była także w stanie powstrzymać przedłużającej się wojny domowej w Angoli, w tym samym roku, trwającej już po wyborach w tym kraju.

10. członków Rady Bezpieczeństwa ONZ, w tym trzech członków z Afryki (Egipt, Gwinea Bissau i Botswana), wystąpiło z rezolucją popierającą następną kadencję Butrusa Ghalego, do 2001 r., jednak Stany Zjednoczone zawetowały ten wybór, prawdopodobnie wskutek jego poparcia dla Palestyny. Poparcia nie udzieliły mu też Wielka Brytania, Polska, Korea Południowa i Włochy. Chociaż Butrus Ghali nie był pierwszym sekretarzem, który spotkał się z wetem, był pierwszym, który nie został wybrany na drugą kadencję.

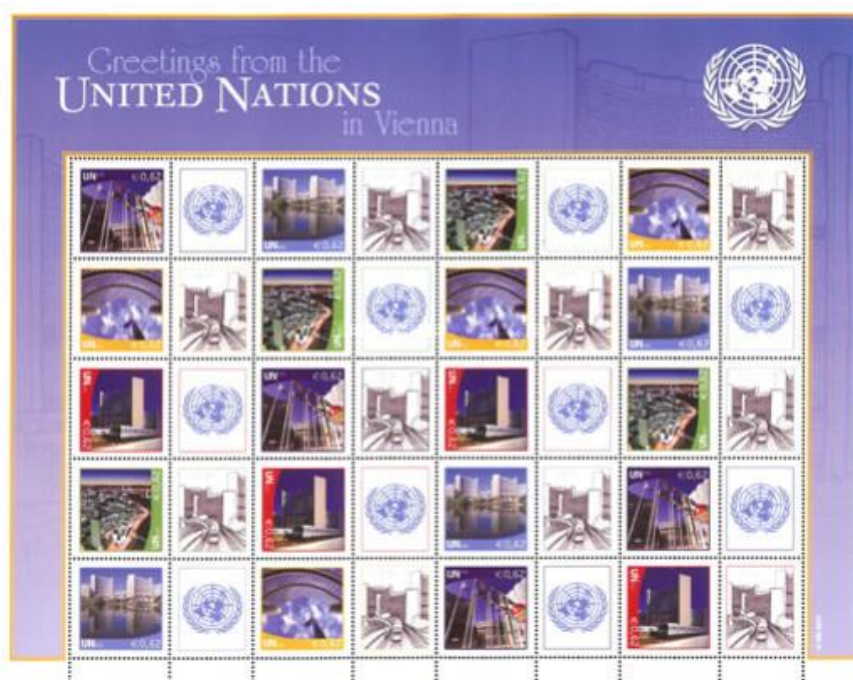
Kofi Atta Annan (ur. 8. kwietnia 1938 r. w Kumasi) – ghański polityk, sekretarz generalny ONZ w latach 1997-2006. W 2001 r. został wyróżniony Pokojową Nagrodą Nobla. Ukończył studia – wydział ekonomii – na politechnice w rodzinnym Kumasi (University of Science and Technology) oraz w Macalester College w St. Paul (tytuł B.A.) w Minnesocie w USA. Później studiował na wydziale ekonomii w Institut Universitaire des Hautes Etudes Internationales w Genewie i Massachusetts Institute of Technology, gdzie otrzymał tytuł magistra zarządzania.

W różnych agendach ONZ Kofi Annan pracuje od 1962 r., stopniowo osiągając kolejne pozycje w hierarchii tej organizacji. W latach 90. XX wieku pracował m.in. jako asystent sekretarza generalnego ds. operacji pokojowych (marzec 1993 – luty 1994) oraz jako zastępca sekretarza generalnego Boutrosa-Ghali (luty 1994 – październik 1995; kwiecień 1996 – grudzień 1996). Od listopada 1995 do marca 1996, w okresie po podpisaniu porozumienia pokojowego w Dayton, był specjalnym przedstawicielem sekretarza generalnego w byłej Jugosławii, nadzorując wycofywanie Sił Ochronnych ONZ (UNPROFOR) z regionu i zastępowanie ich siłami NATO (IFOR). Pierwszą kadencję na stanowisku sekretarza generalnego rozpoczął 1. stycznia 1997 r. Wkrótce po uzyskaniu nominacji Annan wystąpił z inicjatywą reformy ONZ. 1. stycznia 2002 r. rozpoczął drugą kadencję urzędowania na tym stanowisku, która trwała do 31. grudnia 2006.

Ban Ki-moon (ur. 13 czerwca 1944 r. w Chungju) – południowokoreański polityk, od 1. stycznia 2007 r. Sekretarz Generalny ONZ. Przed objęciem stanowiska był ministrem spraw zagranicznych i handlu Korei Południowej.

W lutym 1970 r. ukończył stosunki międzynarodowe na Uniwersytecie Narodowym w Seulu, a w kwietniu 1985 r. – studia na kierunku administracji publicznej w elitarnej Kennedy School of Government na Uniwersytecie Harvarda (Cambridge). Od stycznia 2004 minister spraw zagranicznych i handlu Korei Południowej. 9. października 2006 r., Ban został nominowany na stanowisko Sekretarza Generalnego ONZ przez Radę Bezpieczeństwa ONZ. Cztery dni później, 13. października, Zgromadzenie Ogólne jednomyślnie zaakceptowało zgłoszoną kandydaturę, dzięki temu 1. stycznia 2007 r. zastąpił on dotychczasowego sekretarza Kofiego Annana. Oficjalnie zaprzysiężony został 14. grudnia 2006 r. Na początku swojej kadencji był krytykowany za nie dość energiczną krytykę egzekucji Saddama Husajna. 11. stycznia 2007 r. opowiedział się za zamknięciem obozu w Guantanamo. W 2011 r. został wybrany na drugą pięcioletnią kadencję.

Solidarność PW – Pismo OZ NSZZ „S” w PW wydawane przez Komisję Zakładową
e-mail: nszz@ca.pw.edu.pl; adres internetowy: www.solidarnosc.pw.edu.pl
tel. 22 234 78 72; tel./fax 22 234 53 43